

Koti Suomessa

TIETOA MAAHANMUUTTAJILLE ASUMISESTA,
OPISKELUSTA JA SOSIAALITURVASTA

TYÖMINISTERIÖ

SISÄLLYSLUETTELO:

JOHDANTO	3
KOTOUTUMISSUUNNITELMA	3
OIKEUS SOSIAALITURVAAN	3
1. MAAHANMUUTTAJANA SUOMESSA	4
TULKKAUSAPUA VOI PYYTÄÄ	4
KIELEN OPISKELU	4
NAISET JA MIEHET KÄYVÄT TÖISSÄ	4
TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT	4
UUDET IHMISET, ERILAINEN ELÄMÄNTAPA	5
2. KOTIKUNTA JA ASUMINEN	5
KUNTALAISTEN OIKEUDET	6
ASUMINEN – OMASSA TAI VUOKRATUSSA ASUNNOSSA	6
• <i>Vuokra-asunto</i>	6
• <i>Vuokrasopimus</i>	6
3. ASUMISPERUSTEINEN JA MUU SOSIAALITURVA	6
KELAN ETUUDET	7
• <i>Sairauspäiväraha</i>	8
• <i>Lääkekorvaukset</i>	8
• <i>Asumistuki</i>	8
TYÖTERVEYSHUOLTO	8
TYÖTTÖMYYSETUUDET	8
• <i>Työttömyyspäiväraha</i>	8
• <i>Työmarkkinatuki</i>	8
• <i>Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha</i>	9
ELÄKKEET	9
• <i>Kansaneläke</i>	9
• <i>Työeläke</i>	9
MAAHANMUUTTAJAN ERITYISTUKI	10
TOIMEENTULOTUKI	10
SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET	10
SOSIAALIASIAMIES	10
4. PERHEVAPAAT	10
ÄITIYSVAPAA	11
ISYYSVAPAA	11
VANHEMPAINVAPAA	11
HOITOVAPAA	11
LAPSILISÄ	11
ÄITIYSAVUSTUS	11
5. LASTEN PÄIVÄHOITO JA VARHAISKASVATUS	12
PÄIVÄKOTI VAI PERHEPÄIVÄHOITO?	12
LEIKKIPUISTOT	12
AVOIMET PÄIVÄKODIT	12
PÄIVÄHOITO MAAHANMUUTTAJAKOULUTUKSEN AIKANA	12
PÄIVÄHOITOPAIKAN HAKEMINEN	12
PÄIVÄHOITOMAKSUT	12
ESIOPETUS ENNEN KOULUN ALOITTAMISTA	13
NUORTEN HARRASTUSTOIMINTA	13

6. AVIOLIITOSTA AVIOEROON	13
ELATUSAPU	13
ELATUSTUKI	13
7. KOULUNKÄYNTI JA OPISKELU	14
PERUSKOULU	14
• <i>Ruokailu</i>	14
• <i>Uskonnonopetus</i>	14
LUKIO JA AMMATILLINEN OPPILAITOS	14
KOTOUTUMISKOULUTUS	14
KORKEAKOULUT, AMMATTIKORKEAKOULUT JA YLIOPISTOT	15
KANSANOPISTOT	15
KANSALAIS- JA TYÖVÄENOPISTOT	15
OPINTOTUKI	15
KOULUTUSTUKI	15
8. TERVEYDENHUOLTO	16
TERVEYSKESKUKSET	16
ÄITIYSNEUVOLAT	16
LASTENNEUVOLAT	16
KOULUTERVEYDENHUOLTO	17
SAIRAAHOITO	17
YKSITYINEN TERVEYDENHUOLTO	17
LÄÄKKEET	17
POTILAAN OIKEUDET	18
KELAN TUKI VAMMAISILLE JA PITKÄAIKAISSAIRAILLE	18
• <i>Erytishoitoraha lapsen vanhemmille</i>	18
• <i>Sairaan tai vammaisen lapsen hoitotuki</i>	18
• <i>Vammaistuki</i>	19
• <i>Kuntoutus</i>	19
10. VANHUSTEN PALVELUT	19
KOTIPALVELUT	19
PALVELUASUNNOT JA VANHAINKODIT	19
11. MITEN SOSIAALITURVA RAHOITETAAN?	19
12. MISTÄ SAA APUA ONGELMATILANTEISSA?	20
TÄRKEÄT PUHELINNUMEROT	20
HÄTÄTILANNE	20
MIELENTERVEYS- JA KRIISIPALVELUT	20
MIELENTERVEYSTOIMISTOT JA PERHENEUVOLAT	20
TURVAKODIT	21
A-KLINIKAT	21
OIKEUSAPU	21
VÄHEMMISTÖVALTUUTETUNTOIMISTO	21
PAKOLAISNEUVONTA	22
YKSITYISET LAKIMIEHET	22
KANSAINVÄLINEN HENKILÖHAKU	22
HYÖDYLLISIÄ NETTIOSOITTEITA:	22

Johdanto

Tervetuloa Suomeen! Tässä tekstissä kerrotaan elämisestä ja toimimisesta Suomessa, kuten asumisesta ja opiskelusta. Oppaassa on esitelty tiivistä tärkeimmät julkiset palvelut ja sosiaalietuudet elämän eri vaiheissa.

Maahanmuuttajilla tarkoitetaan pakolaisia, siirtolaisia, paluu-muuttajia ja muita ulkomaalaisia. Maahanmuuttaja saa palveluita ja sosiaalietuuksia, jotka helpottavat elämää uudessa ympäristössä. Maahanmuuttajan oikeudet ja velvollisuudet vaihtelevat sen mukaan, muuttaako hän Euroopan Unionin alueelta tai Euroopan talousalueelta tai muualta. Palvelujen tavoitteena on, että maahanmuuttaja kotoutuu elämään Suomessa ja hankkii sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän pärjää.

Työhön ja työpaikkaan liittyvissä asioissa apuna ovat työvoimatoimistot. Työvoimatoimistoissa on myös työnantajapalvelut: www.mol.fi Tietoa uudesta kotimaasta voi löytää myös www.suomi.fi

Kotoutuminen?

Kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaja hankkii itselleen sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän selviää uudessa kotimaassaan ja voi osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan tasavertaisena jäsenenä.

Maahanmuuttajien tasavertaisia mahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa elämiseen on helpotettu kotouttamislaitilla (Laki tuli voimaan 1.5.1999). Kotoutumissuunnitelmaan ovat oikeutettuja 1.5.1997 jälkeen Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat, jotka asuvat pysyvästi Suomessa ja ovat työttömiä työnhakijoita ja/tai saavat toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelman voi tehdä enintään kolmeksi vuodeksi. Suunnitelmassa sovitaan esimerkiksi, miten maahanmuuttaja hankkii suomen tai ruotsin kielen taidon ja perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on helpottaa Suomeen kotoutumista.

Lisätiedot: www.mol.fi

Oikeus sosiaaliturvaan

Maahanmuuttajalla on oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan Suomessa maahan tulosta alkaen, jos hänen tarkoituksenaan on jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja jos hänellä on lisäksi yhden vuoden oleskeluun oikeuttava lupa (jos häneltä tällaista lupaa vaaditaan).

Suomeen muuttoa pidetään vakinaisena silloin, kun henkilö muuttaa Suomeen paluumuuttajana, pakolaisena tai kun turvapaikan hakijalle on myönnetty vähintään vuoden oleskeluun oikeuttava lupa. Asumista pidetään vakinaisena myös, kun muutto johtuu perhesyistä tai kun henkilöllä on vakinainen työsuhde Suomessa tai kun työskentely täällä kestää vähintään kaksi vuotta. Maahanmuuttajan edellytetään myös tosiasiallisesti asuvan täällä. Suomeen lyhyeksi määräajaksi tulevien ei katsota asuvan maassa vakinaisesti. Suomeen pelkästään opiskelutarkoituksessa tulevia ei myöskään yleensä pidetä Suomessa vakinaisesti asuvina, joten he eivät ole oikeutettuja Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan.

Lisätietoja: www.kela.fi

1. Maahanmuuttajana Suomessa

Maahanmuuttajien sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan edistetään ja helpotetaan monin tavoin. Suomessa on 446 kuntaa. Jokainen Suomeen pysyvässä tarkoituksessa muuttava henkilö on jonkin kunnan asukas. Kunta on yhden tai useamman kylän muodostama alue, jossa hoidetaan yhteisiä asioita. Myös kaupungit ovat kuntia. Kaikilla kuntalaisilla on samat oikeudet ja velvollisuudet. Monissa kunnissa on maahanmuuttajien vastaanottoon erikoistunut yksikkö tai työntekijä, jolta saa neuvontaa ja ohjausta. Useissa kaupungeissa on kansainvälinen kohtaustapa, jossa maahanmuuttajat ja suomalaiset voivat tutustua, vaihtaa kokemuksia ja harrastaa.

Tulkkausapua voi pyytää

Mikäli kielitaito ei riitä omien asioiden hoitamiseen, viranomaisilta voi pyytää tulkkausapua. Tulkin tarpeesta on ilmoitettava etukäteen viranomaiselle. Viranomainen hankkii tulkin. On tärkeää, että asiakas on myös sovittuna aikana paikalla. Tulkin apua voi saada myös työvoimatoimistoissa. Tulkin tehtävänä on pelkäästään tulkata eli välittää puhe kieleltä toiselle. Tulkilla on aina vaitiolovelvollisuus.

Kielen opiskelu

Maan kielen omaksuminen auttaa kotoutumista ja helpottaa selviytymistä arkipäivän tilanteissa. Suomessa on kaksi virallista kieltä, suomi ja ruotsi. Työelämässä on hyvä osata suomea ja ruotsia. Aikuiset maahanmuuttajat voivat opiskella kieltä aikuiskoulutuskeskuksissa, aikuislukioissa, kansalais- ja työväenopistoissa sekä yliopistojen ja korkeakoulujen kielikeskuksissa. Työvoimatoimistosta saat lisätietoja kielikursseista.

Tietoja löytyy myös eri oppilaitosten nettisivuilta ja Opetushallituksen nettisivujen kautta www.oph.fi

Naiset ja miehet käyvät töissä

Suomessa sekä miehillä että naisilla on periaatteessa yhtäläiset mahdollisuudet hankkia ammatti ja työpaikka. Naisetkin ovat tavallisesti töissä kodin ulkopuolella. Jos työnsaanti on vaikeaa, kannattaa ottaa selvää työttömien toiminnasta. Työvoimatoimistot auttavat työn etsimisessä ja koulutukseen hakeutumisessa. Tietoja saa myös oman yrityksen perustamiseen. Myös työnantajat voivat asioida työvoimatoimistoissa. Maahanmuuttajien yritykset saavat rahoitusta samoilla ehdoilla kuin suomalaisetkin yritykset. Suomen valtiolla on oma rahoitusyhtiö Finnvera Oyj. Se edistää yritysten perustamista myöntämällä takauksia ja vientitakuuta.

Lisätietoja: www.finnvera.fi

Työvoimatoimiston palvelut

Työvoimatoimistot ovat valtion ylläpitämiä virastoja, jotka auttavat esimerkiksi työnhakuun ja työllistymiseen, työttömyysturvaan, ammatinvalintaan ja ura-suunnitteluun, koulutukseen hakeutumiseen ja yrittäjäksi ryhtymiseen liittyvissä asioissa. Osassa työvoimatoimistoja on erityisesti maahanmuuttajien palveluun erikoistuneita virkailijoita. Myös työlupa-asioista saa tietoa työvoimatoimistoista. Kaikki työvoimatoimiston palvelut ovat maksuttomia.

Työnantajat ilmoittavat huomattavan osan avoimista paikoistaan työvoimatoimistoon. Työtä voi etsiä työvoimatoimiston lisäksi myös muita kanavia pitkin, kuten lehti-ilmoitusten avulla ja ottamalla itse suoraan yhteyttä työnantajiin.

Työnvälityksessä on käytettävissä sekä työvoimaneuvojan henkilökohtaista palvelua että itsepalveluita. Työnvälitykseen voi ilmoittautua työnhakijaksi sekä työssä oleva että työtön. Työttömyysturvan saamiseksi työnhakijaksi ilmoittautuminen on aina välttämätöntä. Työnhakijaksi ilmoittautunut saa työvoimaneuvojan asiantuntija-apua työpaikan hankinnassa. Mikäli työnhakija tarvitsee työnhakuvalmiuksiensa parantamista, hän voi hakeutua työvoimatoimiston järjestämille työnhakukursseille.

Työnhakijan apuna on myös Työlinja. Työlinjalle voi soittaa ma-pe klo 8.00-19.00 lähipuhelun hinnalla koko maasta (8,21 snt/puhelu + 1,47 snt/min, matkapuhelimesta 29,26 snt/min). Työlinjan työvoimaneuvojat palvelevat ja opastavat henkilökohtaisesti palvelunumerossamme: 0203 66066, 0203 66022, 0203 66077 ja 020360011.

Työvoimatoimiston palveluihin ja työministeriön www.mol.fi -palveluihin liittyviä kysymyksiä voi esittää myös sähköpostilla tyolinja@mol.fi

Uudet ihmiset, erilainen elämäntapa

Luontevimmin uuden asuinmaan elämäntavoista saa tietoa tutustumalla muihin ihmisiin. Yhteyksiä suomalaisiin voi solmia lähipiirissä, vaikka talon pihalla tai erilaisten harrastusten parissa, kuten urheiluseuroissa ja opistojen opintopiireissä. Myös erilaisilla järjestöillä voi olla asuinalueellasi ystävöimintää ja harrastusryhmiä. Äidin ja isän kannattaa alusta saakka osallistua päiväkotien ja koulujen vanhemmille tarkoitettuun toimintaan.

Perhe, sukulaiset ja ystävät ovat maahanmuuttajan paras tuki uudessa ympäristössä. Oman kotimaan ulkopuolella asuessa huomaa nopeasti myös, miten tärkeitä äidinkieli, oman kulttuuripiirin elämäntapa, ruoka, musiikki ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat.

Monilla paikkakunnilla toimii maahanmuuttajien yhdistyksiä ja ystävyyssseuroja. Suomen Punainen Risti (SPR) auttaa tarvittaessa tukihenkilön tai ystäväperheen löytämisessä. Ystävät ja ystäväperheet haluavat tutustua pakolaisiin ja muihin maahanmuuttajiin ja tukea heitä uuden elämän aloittamisessa

Lisätiedot www.redcross.fi

2. Kotikunta ja asuminen

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla maahanmuuttajalla on oma kotikunta sen jälkeen, kun hänet on merkitty pysyvästi asuvaksi väestörekisteriin. Tätä varten on maistraattiin tehtävä muuttoilmoitus.

Lisätietoja rekisteröinnistä saat maistraatista, joiden yhteystiedot löytyvät kotipaikkakunnan puhelinluettelosta kohdasta maistraatti.

Muuttoilmoituksen voi tehdä myös puhelimitse 0203 456 456 (suomeksi) tai 0203 457 457 (ruotsiksi) ja internetissä www.vaestorekisterikeskus.fi tai postissa www.posti.fi

Kuntalaisten oikeudet

Jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä. Jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä.

Lisätietoja: www.finlex.fi

Suomessa valitaan yleisillä vaaleilla eduskunta, tasavallan presidentti, kuntien valtuustot ja jäseniä (16) Euroopan parlamenttiin.

Lisätiedot: www.suomi.fi

Asuminen – omassa tai vuokratussa asunnossa

Suurin osa suomalaisista asuu omistusasunnoissa, joiden hankkimiseksi he ottavat lainaa. Laina otetaan yleensä pankista ja lainasta maksetaan korkoa. Laina-ajoista ja takaisinmaksusta kannattaa pyytää tarjoukset pankeista.

- **Vuokra-asunto**

Viranomaiset järjestävät pakolaisille ja osalle maahanmuuttajista ensimmäisen vakituisen vuokra-asunnon. Sen jälkeen asunto hankitaan itse.

Asuntoja vuokraavat kuntien lisäksi esimerkiksi vakuutusyhtiöt, seurakunnat sekä erilaiset säätiöt ja yhteisöt. Opiskelija-asuntoja vuokraavat opiskelijoiden asuntosäätiöt. Asunnon voi myös vuokrata yksityiseltä henkilöltä tai välittäjältä. Tällöin joutuu yleensä maksamaan tietyn rahasumman vuokratakuuna tai vuokraennakkona.

Kun muuttaa uuteen asuntoon, on hyvä tutustua talon järjestyssääntöihin. Niissä kerrotaan talon yhteisistä ohjeista ja säännöistä.

- **Vuokrasopimus**

Asunnon vuokraaja tekee vuokrasopimuksen asunnon omistajan kanssa. Sopimuksessa määritellään vuokran suuruus ja vuokranmaksutapa. Vuokra maksetaan yleensä etukäteen kuukauden alussa. Lisäksi sopimukseen kirjoitetaan, kuinka pitkäksi ajaksi asunto vuokrataan. Sopimus voidaan myös tehdä niin, että se on voimassa toistaiseksi. Jos vuokraa ei makseta ajallaan tai vuokralainen viettää häiritsevää elämää, vuokranantaja voi irtisanoa vuokrasuhteen. Tällöin vuokralaisen on muutettava pois asunnosta. Vuokrasopimus voidaan purkaa nopeastikin. Vuokran maksamattomuus on usein vuokrasopimuksen irtisanomisen syytä. Asuntojen vuokraamisesta säädetään huoneenvuokralaissa. Pulmatilanteissa kunnan oikeusaputoimistolta voi saada oikeusapua. Neuvoja antaa myös Vuokralaisten Keskusliitto, www.vuokralaistenkeskusliitto.fi

3. Asumisperusteinen ja muu sosiaaliturva

Suomen lakisääteinen sosiaaliturva jakautuu asumiseen perustuvaan ja työskentelyyn perustuvaan sosiaaliturvaan.

Asumiseen perustuvaa sosiaaliturvaa on eläkkeiden vähimmäisturva ja toimeentuloturva sairauden ja työttömyyden kohdatessa sekä tuki perheille lapsista johtuvista kustannuksista. Suurin osa suomalaisesta sosiaaliturvasta on asumisperusteista: etuuksia maksetaan lähinnä vain Suomessa asuville henkilöille. Kokonaisuudessaan asumiseen perustuvaa on Kelan

hoitama sosiaaliturva, kuntien järjestämät sosiaali- ja terveystyöpalvelut, työttömyyskassojen hoitama työttömyysturva sekä työpaikkakassojen hoitama sairausvakuutus.

Suomessa asumisesta on säädetty laissa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalain-säädännön soveltamisesta (soveltamisalaki) sekä kotikuntalaissa. Oikeus sosiaali-turvaan voi syntyä myös kansainvälisen sopimuksen tai määräyksen perusteella. Tällaisia ovat Euroopan yhteisön sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö sekä sosiaaliturvasopimukset. Kansainvälisen sosiaaliturvalainsäädännön soveltuessa ratkai-sevaa on yleensä se, missä henkilö työskentelee - ei se, missä tämä asuu. Tarkempia tietoja EY-säännöksistä ja sosiaaliturvasopimuksista sekä niiden vaikutuksesta sosiaaliturvaan voi kysyä Kelan toimistoista.

Kelan hoitamassa sosiaaliturvassa henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on täällä varsinainen asunto ja koti ja jos hän jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä.

Asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ottamista on haettava Kelasta lomakkeella Y77. Hakemus jätetään hakijan kotipaikan Kelan toimistoon. Hakija saa Kelasta valitus-kelpoisen kirjallisen päätöksen. Jos päätös on myönteinen, hakijalle lähetään myös Kela-kortti. Yksittäisiä etuuksia voi hakea erillisillä lomakkeilla.

Jos henkilöä pidetään Suomessa asuvana hänellä on oikeus hakea seuraavia Kelan hoitamia etuuksia samoin kuin muillakin maassa asuvilla henkilöillä:

- ❖ lapsilisä
- ❖ äitiysavustus
- ❖ sairauspäiväraha
- ❖ vanhempainpäiväraha
- ❖ sairausvakuutuksen sairaanhoitokorvaukset
- ❖ työttömyyspäiväraha ja työmarkkinatuki
- ❖ lapsen hoitotuki
- ❖ vammaistuki
- ❖ Kelan järjestämä kuntoutus ja kuntoutusraha
- ❖ kansaneläke ja perhe-eläke
- ❖ eläkkeensaajan asumistuki ja yleinen asumistuki
- ❖ lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki
- ❖ koulumatkatuki

Lisätietoja: www.kela.fi

Työskentelyyn perustuvaa sosiaaliturvaa ovat ansio-sidonnaiset eläkkeet, tapaturmavakuutus sekä turva työtapaturmien ja ammatti-tautien varalta. Työskentelyperustaista sosiaaliturvaa hoitavat yksityiset vakuutusyhtiöt ja Eläketurvakeskus.

Kelan etuudet

Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt kuuluvat sairausvakuutuksen piiriin. Kela korvaa osan yksityislääkäreiden, yksityisten tutkimus- ja hoitolaitosten sekä lääkkeiden kustannuksista. Lisäksi sairausvakuutusjärjestelmään kuuluu oikeus saada sairauspäivä-rahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa.

- **Sairauspäiväraha**

Jos lääkäri toteaa, että (16-64-vuotias) työntekijä on pidemmän aikaa kykenemätön työntekoon, maksetaan hänelle sairauden ajalta sairauspäivärahaa. Omavastuu-aika, jolta päivärahaa ei makseta, on noin kaksi viikkoa (sairastumispäivä ja yhdeksän seuraavaa arkipäivää). Sairauspäivärahan suuruus lasketaan työtulojen perusteella ja siitä maksetaan veroa. Päivärahaa maksetaan korkeintaan 300 päivältä. Jos sairastuneella ei ole ollut tuloja tai tulot ovat hyvin pienet, voidaan maksaa päivärahan vähimmäismäärä, jos sairaus on jatkunut yli 55 päivää.

- **Lääkekorvaukset**

Lääkkeitä myyvät apteekit. Osaan lääkkeitä vaaditaan lääkärin kirjoittama resepti, osaan ei. Sairausvakuutus eli käytännössä Kela korvaa tietyn osan lääkärin määräämien lääkkeiden hinnasta. Joidenkin vaikeiden sairauksien hoitoon tarvittavat lääkkeet korvataan lähes kokonaan.

- **Asumistuki**

Kela maksaa pienituloisille henkilöille asumistukea, jonka suuruuteen vaikuttavat muun muassa perheen koko ja tulot, asumismenot sekä asunnon koko. Eläkeläisille on oma asumistuki, opiskelijoille asumislisä. Opiskelijan asumisolot ja perhesuhteet vaikuttavat siihen, saako hän opiskelijan asumislisää vai yleistä asumistukea.

Työterveyshuolto

Työnantajat järjestävät työntekijöilleen terveystalvuujuja. Työterveyshuollosta saa lisätietoja omalta työpaikalta.

Tapaturmavakuutus

Kaikki työnantajat joutuvat ottamaan työntekijöilleen tapaturma-akuutuksen. Se korvaa työtapaturman ja ammattitaudin aiheuttaman ansiomenetyksen ja lisäksi erilaisia hoito- ja muita kuluja. Kuolemantapauksissa omaisille maksetaan perhe-eläkettä ja hautausavustus.

Työttömyysetuudet

Jos jää työttömäksi tai opinnot päättyvät, eikä työpaikkaa ole, on syytä ilmoittautua työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Työttömyysetuuden saamiseksi on oltava kirjoilla työvoimatoimistossa. Myös omavastuu-aika, jolta työttömyysetuutta ei makseta, alkaa yleensä siitä, kun on ilmoittautunut työvoimatoimistoon. Kela maksaa työttömän perusturvan. Palkkaan perustuvan eli ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan maksaa työttömyyskassa jäsenilleen.

- **Työttömyyspäiväraha**

Työtön työnhakija voi saada Kelasta työttömän peruspäivärahaa, jos hänen ollut palkkatyössä kymmenen kuukautta viimeisen kahden vuoden ja neljän kuukauden (28 kk) aikana tai hän on toiminut yrittäjänä kaksi vuotta työttömyyttä edeltäneiden neljän vuoden aikana. Hakijan on oltava kokopäivätyötä hakeva, 17-64-vuotias ja työkykyinen. Hänen täytyy olla ilmoittautunut työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Työttömyyspäivärahaa maksetaan enintään 500 päivän ajan. Päivärahan suuruus on kaikille sama ja siitä maksetaan veroa.

- **Työmarkkinatuki**

Maahanmuuttajalle työmarkkinatuki maksetaan kolmen ensimmäisen maassaolo-vuoden aikana kotoutumistukena. Kotoutumistuen saaminen edellyttää, että maahanmuuttajalle on laadittu työvoimatoimiston ja kunnan yhteistyönä kotoutumissuunnitelma. Kun

työttömälle ei makseta enää ansiosidonnaista työttömyysetuutta tai kun työtön ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan, hänelle voidaan maksaa Kelasta työmarkkinatukea. Hakijan on oltava kokopäivätyötä hakeva, 17-64-vuotias ja työkykyinen. Hänen täytyy olla ilmoittautunut työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Alle 25-vuotiaalta työttömältä työnhakijalta edellytetään mm., että hänellä on ammatillinen koulutus tai hän ei ole kieltäytynyt tarjotusta työstä tai koulutuksesta. Työmarkkinatuen maksamiselle ei ole enimmäisaikaa. Puolison tulot voivat pienentää tukea tai estää sen saamisen kokonaankin. Tuesta maksetaan veroa.

- **Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha**

Ammattiliittojen yhteydessä toimivat työttömyyskassat maksavat työttömäksi joutuneille jäsenilleen päivärahaa. Sen suuruus määräytyy ennen työttömäksi jäämistä saadun palkan mukaan ja se on yleensä suurempi kuin Kelan maksama työttömyysetuus. Sitä voi saada noin kahden vuodenajan. Ehdottomana edellytyksenä on se, että työntekijä on liittynyt työttömyyskassan jäseneksi vähintään kymmenen kuukautta ennen työttömyyden alkamista ja että hän on maksanut jäsenmaksunsa. Tämän vuoksi kannattaa ottaa heti töihin päästyä selvää, mihin työttömyyskassaan voi päästä jäseneksi

Eläkkeet

Vanhusten toimeentulo on Suomessa turvattu kansaneläkkeellä ja työeläkkeillä. Ulkomaalaisen oikeus eläkkeisiin on sidottu asumisen ja työnteon pituuteen Suomessa. Voit kysyä Kelan toimistosta, voiko perheesi vanhus tai vammaisen henkilö saada eläkettä ja kuinka suuri eläke olisi. Jos eläkettä ei myönnetä, vanhus voi hakea toimeen-tulotukea kunnalta. Kaikista eläkkeistä maksetaan veroa. Pelkän kansaneläkkeen saaja ei kuitenkaan käytännössä joudu maksamaan veroa. Yleinen eläkeikä Suomessa on 65 vuotta. Varhaiseläkkeet mahdollistavat eläkkeelle siirtymisen jo ennen yleistä eläkeikää, mutta tällöin eläkkeen määrä voi olla pienempi. Keskeisemmät eläkemuodot ovat kansaneläke ja työeläke. Niiden lisäksi voidaan tiettyin edellytyksin maksaa mm. perhe- ja työttömyyseläkettä. Kela maksaa kansaneläkkeen, työssäoloon perustuvan työeläkkeen maksavat työeläkelaitokset. Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan alle 65-vuotiaalle henkilölle silloin, kun hän ei sairauden tai vamman vuoksi pysty tekemään entistä työtään tai muuta vastaavaa työtä. Eläke maksetaan yleensä sairauspäivärahan lakattua eli noin vuoden kuluttua työkyvyttömäksi joutumisesta. Eläkeläinen voi saada myös asumistukea, joka määräytyy hänen kaikkien tulojensa suuruuden ja asumis-kustannusten mukaan. Lisäksi voidaan maksaa hoitotukea. Sen tarkoitus on tukea sairaan ja vammaisen eläkeläisen kotona asumista ja kotona tapahtuvaa hoitoa. Asumistuki ja hoitotuki ovat verottomia.

- **Kansaneläke**

Suomessa vakituisesti asuvat ulkomaalaiset saavat kansaneläkettä, jos he ovat asuneet Suomessa tietyn vähimmäisajan (pisin vaadittu aika 5 vuotta yhtä-jaksoisesti). Kansaneläkkeen suuruus määräytyy muiden eläkkeiden ja Suomessa asutun ajan perusteella. Kansaneläkkeen määrään vaikuttavat myös asuinkunta ja perhesuhteet.

- **Työeläke**

Työstä eläkkeelle jäänyt henkilö saa työeläkettä. Eläkkeen määrä riippuu työntekijän työvuosien määrästä ja palkan suuruudesta. Työeläkettä kertyy tietty määrä jokaista työvuotta kohti. Työnantajan velvollisuus on huolehtia lakisääteisistä työeläke-maksuista, joista osan maksaa työnantaja ja osan työntekijä suoraan palkastaan.

Maahanmuuttajan erityistuki

Vuoden 2003 lokakuun alusta tulee voimaan uusi taloudellinen tukimuoto, jolla turvataan toimeentulo vanhuuden ja työkyvyttömyyden ajalta sellaiselle Suomessa asuvalle maahanmuuttajalle, joka muutoin olisi pitkäaikaisesti kunnallisen toimeentulotuen tarpeessa. Inkerinsuomalaiset paluumuuttajat ovat suurin ryhmä, jota nyt hyväksytyt erityistuki koskee. Erityistuki on luonteeltaan sosiaalihuoltoon kuuluva tarveharkintainen sosiaaliavustus. Tuen saamisen edellytyksenä on vähintään 65 vuoden ikä tai työkyvyttömyys. Lisäksi edellytetään, että tuen saaja on asunut Suomessa vähintään viiden vuoden yhdenjaksoisen ajan ennen erityistuen alkamista. Erityistuki on enintään täyden kansaneläkkeen suuruinen eikä saaja maksa siitä veroa. Tuen määrään vaikuttavat hakijan tulojen lisäksi myös hänen puolisonsa tulot sekä hakijan ja hänen puolisonsa omaisuus. Kansaneläkelaitos huolehtii erityistuen toimeenpanosta.

Lisätietoja: www.kela.fi

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki. Sen tarkoituksena on turvata toimeentulo sekä edistää itsenäistä selviytymistä. Henkilöllä on oikeus toimeentulotukeen silloin kun hän ei saa riittävää toimeentuloa työstään tai muusta toimeentuloturvasta. Toimeentulotuen suuruus määräytyy henkilön käytettävissä olevien tulojen ja varojen perusteella. Lisätietoja saa sosiaalitoimistosta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet

Asiakkaalla on oikeus saada hyvää sosiaalihuoltoa ja kohtelua ilman syrjintää. Sosiaalihuollon asiakaslaki koskee kaikkea sosiaalihuoltoa. Asiakkaalla on pääsääntöisesti oikeus saada tietoja itsestään. Mutta hänellä on myös velvollisuus antaa tietoja itsestään viranomaisille. Viranomaiset ovat vaitiolovelvollisia. Tämä tarkoittaa sitä, että luottamuksellisia tietoja ei anneta kenellekään ulkopuoliselle, ei edes sukulaisille.

Lisätietoja saat sosiaalitoimistosta ja esitteestä Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet. Esitettä saa sosiaalitoimistoista. Se on myös internetissä www.stm.fi Esite on käännetty ruotsiksi, saksaksi, venäjäksi, englanniksi ja somaliaksi. Se on selkokielellä suomeksi ja ruotsiksi.

Sosiaaliasiamies

Jokaisessa kunnassa on sosiaaliasiamies. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi ottaa yhteyttä sosiaaliasiamieheen.

Sosiaaliasiamies neuvoo ja avustaa sosiaalihuollon asiakkaita. Hän tiedottaa asiakkaan oikeuksista ja seuraa miten asiakkaita kohdellaan kunnassa. Kotikunnan sosiaalitoimistosta kerrotaan, miten sosiaaliasiamieheen saadaan yhteys.

4. Perhevapaat

Lapsen syntymän ja hoidon vuoksi vanhemmilla on oikeus perhevapaisiin, joita ovat äitiysvapaa, isyysvapaa, vanhempainvapaa (myös osittainen) ja hoitovapaa (myös tilapäinen ja osittainen). Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaiden ajalta Kela maksaa vanhempainpäivärahaa, jonka suuruus riippuu vanhempien tuloista. Vanhemmille, jotka eivät ole työelämässä, maksetaan arkipäiviltä vähimmäispäivärahaa. Hoitovapaan ajalta maksetaan kotihoidon tukea. Vanhempainpäivärahat ja kotihoidon tuki ovat veronalaista tuloa.

Äitiysvapaa

Äitiysvapaa alkaa noin kuukautta ennen vauvan laskettua syntymäaikaan. Vapaan pituus on 105 arkipäivää. Äitiysvapaan ajalta Kela maksaa äidille äitiysrahaa, jos äiti on asunut Suomessa vähintään 180 päivää välittömästi ennen vauvan laskettua syntymäaikaan.

Isyysvapaa

Isällä on oikeus 18 arkipäivän pituiseen isyysvapaaseen äitiys- ja vanhempain-rahakausien aikana. Nämä 18 arkipäivää voi pitää enintään neljässä jaksossa. Tämän lisäksi isä saa 1 - 12 arkipäivää lisää isyysvapaata, mikäli hän pitää vanhempainvapaata vähintään 12 arkipäivää vanhempainrahakauden lopusta. Jolloin äiti voi palata töihin tai pitää esimerkiksi vuosilomaa. Isyysvapaan ajalta Kela maksaa isyysrahaa, jos isä on pois töistä ja hoitaa vauvaa kotona.

Vanhempainvapaa

Vanhempainvapaa alkaa välittömästi äitiysrahakauden jälkeen ja sen pituus on 158 arkipäivää. Vanhempainvapaan ajalta maksetaan vanhempainrahaa joko äidille tai isälle. Vanhemmat sopivat keskenään, kumpi hoitaa lasta kotona. Vanhempainrahakauden voi myös jakaa vanhempien kesken. Vanhempainvapaan voi pitää myös osittaisena, jolloin isä ja äiti voivat vuorotellen hoitaa lasta kotona ja olla osa-aikatyössä. Toinen vanhemmista voi esimerkiksi hoitaa lasta aamupäivän, toinen iltapäivän tai lapsenhoito ja työssäkäynti voidaan jakaa vuoropäiville tai vuoroviikoille. Isä ja äiti sopivat työnantajiansa kanssa osa-aikatyöhön siirtymisestä. Sopimus osa-aikatyöstä täytyy tehdä vähintään kahdeksi kuukaudeksi.

Hoitovapaa

Alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmalla on oikeus jäädä hoitamaan lasta työsuhteen katkeamatta. Työhön on oikeus palata entisillä ehdoilla. Hoitovapaata voi saada vanhempainvapaan ja isyysvapaan pidennyksen päätyttyä ja sitä voi pitää siihen saakka, kunnes nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Hoitovapaan ajalta Kela maksaa kotihoidon tukea.

Osittaista hoitovapaata voi saada sen vuoden loppuun, jona lapsi aloittaa peruskoulun. Osittaisella hoitovapaalla vanhempi siirtyy määräaikaisesti tekemään lyhennettyä työaikaan. Osittaisen hoitovapaan ajalta maksetaan osittaista kotihoidon tukea.

Alle 10-vuotiaan lapsen sairastuessa äkillisesti isällä tai äidillä on oikeus jäädä tilapäiselle hoitovapaalle enintään neljäksi työpäiväksi. Sairaana lapsen hoito-oikeus edellyttää, että molemmat vanhemmat ovat työssä kodin ulkopuolella.

Lapsilisä

Lapsilisää maksetaan lapsen vanhemmille jokaisesta Suomessa asuvasta alle 17-vuotiaasta lapsesta. Lapsilisän suuruus riippuu lasten lukumäärästä. Yksinhuoltaja saa jokaisesta lapsesta korotetun lisän. Lapsilisästä ei makseta veroa. Lapsilisää haetaan Kelasta.

Äitiysavustus

Suomessa asuvalla lasta odottavalla äidillä on oikeus äitiysavustukseen raskauden loppupuolella. Äitiysavustuksen saaminen edellyttää, että äiti on käynyt neuvolassa tai lääkärissä terveystarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. Äitiysavustuksen saa joko äitiyspakkauksena tai verottomana rahasummana. Pakkauksen arvo on kuitenkin selvästi suurempi kuin rahallinen avustus. Äitiyspakkaus sisältää korkealaatuisia vauvan vaatteita ja hoitotarvikkeita. Niiden avulla pääsee hyvin alkuun vauvan hoidossa.

5. Lasten päivähoido ja varhaiskasvatus

Päivähoidolla tarkoitetaan lasten hoitoa kodin ulkopuolella. Varhaiskasvatus on päivähoidossa annettavaa kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea vanhempia lasten kasvatuksessa ja edistää lasten kehitystä, kasvua ja oppimista yhdessä perheiden kanssa. Samalla lapsi saa leikkikavereita ja tutustuu suomalaiseen elämäntapaan ja kieleen. Päivähoidossa tuetaan myös lapsen omaa kulttuuria ja äidinkieltä, koska on tärkeää, että lapsi hallitsee oman äidinkieltensä. Vanhemmat voivat aina keskustella ja esittää toiveita päivähoidon henkilökunnalle lapsen liittyvissä asioissa.

Päiväkoti vai perhepäivähoito?

Asuinkunta järjestää alle kouluikäisille lapsille päivähoidoa. Päivähoito on järjestetty yleensä joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Päiväkodissa lapsia hoidetaan ryhmissä, joissa on koulutettu henkilökunta. Perhepäivähoidossa kunnan palkkaama perhepäivähoitaja hoitaa omassa kodissaan muutaman lapsen ryhmää. Kunnan päivähoidon lisäksi lapsille on myös yksityisiä päiväkotia ja perhepäivähoitajia. Lapsi voi olla hoidossa koko päivän, osan päivää tai muutaman päivän viikossa. Suuremmilla paikkakunnilla on myös ympäri vuorokauden auki olevia päiväkotia. Ne on tarkoitettu vuorotyössä käyvien vanhempien lapsille.

Leikkipuistot

Päivähoidon lisäksi voi olla kunnan valvomia leikkipuistoja, joihin voi mennä etukäteen ilmoittamatta ja ilmaiseksi. Leikkipuiston henkilökunta järjestää lapsille ohjelmaa. Alle 4-vuotiaat lapset tarvitsevat oman hoitajan mukaansa. Joissakin leikkipuistoissa on puistotätejä, jotka voivat hoitaa lasta tietyn ajan erillistä maksua vastaan.

Avoimet päiväkodit

Monissa kunnissa on kunnan valvomia avoimia päiväkotia. Myös niihin voi mennä ilmoittamatta ja ilmaiseksi. Avoimissa päiväkodeissa vanhemmat osallistuvat itse lasten hoitoon. Niissä saa virikkeitä ja tukea lasten hoitoon ja tapaa muita aikuisia.

Päivähoito maahanmuuttajakoulutuksen aikana

Kun kunta vastaanottaa pakolaisia, se järjestää vanhemmille vuoden mittaisen maahanmuuttajakoulutuksen. Koulutuksen ajaksi kunta järjestää päivähoidon alle kouluikäisille lapsille, jotta myös pienten lasten äideillä on mahdollisuus päästä opiskelemaan, oppia suomen kieltä ja tutustua uuteen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajakoulutuksen aikana päivähoito on pakolaisille maksutonta.

Päivähoitopaikan hakeminen

Päivähoitopaikkaa on haettava neljä kuukautta ennen kuin sitä tarvitaan. Työ- tai opiskelupaikan saaneelle, päivähoito voi järjestyä nopeamminkin. Kunnan sosiaalitoimistoon tai lähimpään päiväkotiin kannattaa aina ottaa yhteyttä ajoissa. Sieltä saa tietää päivähoitopaikan hakemisesta ja erilaisista päivähoidon vaihtoehdoista.

Päivähoitomaksut

Päivähoidon maksut määräytyvät vanhempien tulojen ja perheen koon mukaan. Päivähoitomaksu maksetaan kerran kuukaudessa.

Esiopetus ennen koulun aloittamista

Esiopetusta järjestetään kaikille 6-vuotiaille ennen koulun aloittamista. Esiopetuksessa harjoitellaan niitä perusasioita, joita lapset tarvitsevat koulussa. Tämä helpottaa koulun aloittamista. Opetus on maksutonta, vähintään puolipäiväistä ja kestää vuoden ajan. Esiopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta suositeltavaa. Tarkempaa tietoa esiopetuksesta saa asuinalueen päiväkodista tai koulusta.

Nuorten harrastustoiminta

Nuorille on tarjolla monenlaisia harrastuksia. Niitä järjestävät erilaiset nuorisjärjestöt, urheiluseurat, kansalaisjärjestöt, koulut ja kaupalliset yritykset. Useimmilla paikka-kunnilla on myös erityisesti nuorille tarkoitettuja tilojatai nuorisotaloja, joissa järjestetään monipuolista toimintaa taide- ja liikuntaharrastuksista tietokone- ja moottorikerhoihin. Harrastusten parissa voi luontevasti tutustua ikätovereihin ja harjoitella suomen kieltä. Esimerkiksi urheiluseurat ovat suosittuja ja niiden toimintaan pääsevät eri ikäiset mukaan. Tietoa harrastustoiminnasta saa asuinkuntasi nuorisotoimistosta, aluelehdistä ja toiminnan järjestäjiltä.

6. Avioliitosta avioeroon

Avioliitto on vapaaehtoinen sopimus, joka voidaan myös purkaa. Avioerot ovat Suomessa varsin yleisiä. Avioero pannaan vireille asuinpaikkakunnan käräjäoikeudelle tehtävällä hakemuksella. Käräjäoikeus ei tutki eron syytä eikä puolisoiden välisiä henkilökohtaisia suhteita. Avioero voidaan myöntää, vaikka toinen puolisoista vastustaisi sitä. Lisätietoja on saatavissa työministeriön, Vähemmistövaltuutetun toimiston ja Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan esitteestä Tasa-arvoisena Suomessa tietoa maahanmuuttajanaiselle ja -miehelle. Esite on myös internetissä www.mol.fi/migration

Elatusapu

Lapsen molemmat vanhemmat ovat velvollisia huolehtimaan lapsen elatuksesta. Jos perheen vanhemmat eroavat tai vanhemmat eivät muuten elä yhdessä, on lapsella oikeus saada elatusapua siltä vanhemmalta, jonka kanssa hän ei asu. Lapsella on myös oikeus tavata molempia vanhempiaan. Elatusavusta voidaan päättää sopimuksella, jonka vanhemmat tekevät kunnan sosiaalitoimistossa lastenvalvojan luona. Toinen vaihtoehto on, että käräjäoikeus antaa elatusavusta päätöksen. Elatusavun suuruus riippuu kummankin vanhemman taloudellisesta tilanteesta ja lapsen elatuksen tarpeesta.

Elatustuki

Lapsella on oikeus saada kunnalta elatustukea, jos hänen vanhempansa on laiminlyönyt maksaa elatusapua, joka on vahvistettu tuomioistuimen päätöksellä tai vanhempien tekemällä sopimuksella. Elatustukea haetaan lapsen kotikunnan sosiaaliviran-omaiselta. Elatustukea maksava kunta perii maksamattomat elatusavut elatus-velvolliselta. Jos elatusapu on elatusvelvollisen maksukyvyttömyyden vuoksi vahvistettu elatustukea pienemmäksi, lapsella on kuitenkin oikeus saada täysimääräinen elatustuki eikä elatustuen ja sitä pienemmän elatusavun erotusta peritä takaisin elatusvelvolliselta. Elatustukea maksetaan myös avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle, jonka isyyttä ei ole vahvistettu sekä ottolapselle, jonka ottovanhempi on yksin adoptoinut.

7. Koulunkäynti ja opiskelu

Jokainen Suomessa asuva lapsi on oppivelvollinen. Hänellä on oikeus käydä maksutonta peruskoulua. Lapset aloittavat peruskoulun syyslukukauden alussa yleensä sinä vuonna, jona he täyttävät 7 vuotta. Useimmiten lapset käyvät kotia lähinnä sijaitsevassa koulussa. Vanhempien on syytä ottaa yhteyttä kunnan kouluvirastoon tai lapsen tulevaan kouluun.

Peruskoulu

Peruskoulu on yhdeksänvuotinen. Joissakin kouluissa on vapaaehtoinen 10. luokka. Peruskoulun suorittuaan suurin osa nuorista jatkaa opintojaan lukiossa tai ammatillisissa oppilaitoksissa. Tytöillä ja pojilla on tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun. Maahanmuuttajille voidaan aluksi järjestää koulussa opetusta omissa ryhmissä Suomalaiselle luokalle siirryttyään oppilas voi saada tukiopetusta myös omassa äidinkielellä.

- **Ruokailu**

Peruskoulussa tarjottavat ateriat ovat maksuttomia. Jos oppilaalla on erikoisruokavalio, voi siitä neuvotella koulun kanssa erikseen ennen kuin lapsi menee kouluun.

- **Uskonnonopetus**

Kouluissa opetetaan uskontoa. Kouluissa järjestetään myös elämäkatsomus-tiedon opetusta vaihtoehtona uskonnonopetukselle. Vanhemmat voivat keskustella eri vaihtoehtoista lapsen opettajan kanssa.

Lukio ja ammatillinen oppilaitos

Peruskoulun jälkeen nuoret jatkavat yleensä opintojaan lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukioon ja lähes kaikkiin peruskoulun jälkeen aloitettaviin ammatillisiin oppilaitoksiin haetaan samanaikaisesti yhteishauulla. Oppilaat valitaan koulumenestyksen pohjalta, mutta joihinkin ammattikouluihin on lisäksi pääsykoe tai kielikoe. Maahanmuuttaja voidaan valita myös joustavan valinnan kautta, mikäli hänellä ei ole todistusta suomalaisen peruskoulun suorittamisesta.

Kolme vuotta kestävä ammatillinen perustutkinto valmistaa tiettyyn ammattiin. Maahanmuuttajat voivat osallistua sitä ennen ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen, joka kestää noin vuoden.

Lukiokoulutus on 2 - 4 vuotta kestävä yleissivistävä koulu, jonka päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto. Vieraskielisyys otetaan eri tavoin huomioon ylioppilastutkinnossa. Lukion jälkeen on mahdollista hakea kaikkiin yliopistoihin ja korkeakouluihin. Myös ammatillinen 3-vuotinen perustutkinto antaa korkeakoulukelpoisuuden.

Aikuiset voivat suorittaa peruskoulun ja lukion tai yksittäisiä aineita aikuislukiossa, jossa opiskellaan iltaisin. Ammatillisissa oppilaitoksissa on omat linjat aikuisille.

Kotoutumiskoulutus

Maahanmuuttajille pyritään turvaamaan tasa-arvoinen asema koulutuspalvelujen ja opintososiaalisten etujen käytössä suomalaisten kanssa. Koulutuksen avulla annetaan valmiuksia tehdä tietoisia valintoja elämässä. Suomessa asuvalla oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin. Aikuisten maahanmuuttajien työelämässä tarvittava koulutus, jatkokoulutus sekä ammattitaidon

ylläpitäminen pyritään turvaamaan. Tavoitteena on se, että ulkomailla suoritettut tutkinnot ja opinnot sekä työkokemus luovat pohjan koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Tavoitteena on myös mahdollisimman toimiva kaksikielisyys: suomen tai ruotsin kielen hallitseminen ja oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitäminen

Kotoutumiskoulutus tukee ja edistää maahan-muuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lisätietoja kotoutumisesta työministeriön julkaisemasta Maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen–nimisestä esitteestä ja www.mol.fi/migration -sivustosta

Korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja yliopistot

Korkeakoulujen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijat valitaan todistusten ja pääsykokeiden perusteella. Eri koulujen sisäänpääsyvaatimukset poikkeavat kuitenkin toisistaan, joten opiskelijan on otettava hyvissä ajoin suoraan yhteyttä siihen kouluun, johon on pyrkimässä. Useimmissa yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja korkeakouluissa on ulkomaalaisille omat opintoneuvojat. Lisäksi kesäyliopisto järjestää opetusta kesäisin. Siihen voi osallistua, vaikka ei olisikaan yliopiston opiskelija.

Kansanopistot

Kansanopistoissa voi suorittaa perusopetuksen tai lukiokoulutuksen tai yksittäisiä aineita. Lisäksi kansanopistot järjestävät ammatillista koulutusta. Joissakin kansan-opistoissa on omia linjoja maahanmuuttajille. Opiskelu on kokopäiväistä ja opiskelijat asuvat yleensä opiston asuntolassa.

Kansalais- ja työväenopistot

Useimmilla paikkakunnilla Suomessa toimii kansalais- tai työväenopisto. Ne ovat hyvin suosittuja aikuisten opiskelupaikkoja. Kansalais- ja työväenopistoissa opiskellaan vapaa-aikana, yleensä kerran viikossa. Suosituimpia aineita ovat vieraat kielet. Lisäksi niissä voi opiskella lukuisia eri käytännön taito- tai taideaineita ja harrastaa liikuntaa. Lisätiedot Kansalais- ja työväenopistojen liitosta: www.ktol.fi

Opintotuki

Opintotukea voi hakea Kelasta lukiossa, kansanopistossa, ammatillisessa oppilaitoksessa sekä yliopistossa ja korkeakoulussa opiskelua varten. Opiskelun on oltava päätoimista ja sen on kestettävä vähintään kaksi kuukautta. Edellytyksenä on, että on saanut opiskelupaikan ja tarvitsee taloudellista tukea. Perheetön opiskelija voi myös saada asumislisää, joka määräytyy vuokran suuruuden mukaan. Perheen yhteiseen asuntoon opiskelija voi hakea yleistä asumistukea.

Opiskelija voi myös saada pankista valtion takaamaa opintolainaa. Lainan korkoja on maksettava pankille jo opintojen aikana, mutta varsinainen laina yleensä vasta opintojen päätyttyä.

Koulutustuki

Koulutustukea maksetaan työvoimakoulutuksessa olevalle työttömälle. Myös maahanmuuttajakoulutus on työvoimakoulutusta. Koulutustuki on hieman suurempi kuin henkilön sama työttömyystuki.

8. Terveydenhuolto

Terveyskeskukset

Jokaisessa kunnassa ja kaupungissa on terveyskeskus, joka huolehtii kunnan asukkaiden perusterveydenhuollosta. Ota selvää, minkä terveyskeskuksen piiriin kuulut; tavallisesti se on kotiasi lähinnä sijaitseva terveyskeskus. Terveyskeskus perii aikuisten lääkärissä käynneistä joko vuosimaksun tai kertamaksun, joka voidaan periä korkeintaan kolme kertaa vuodessa. Alle 15 -vuotiaille terveyskeskuksen palvelut ovat ilmaisia. Käynti terveydenhoitajan vastaanotolla terveyskeskuksessa on ilmainen myös aikuisille.

Terveyskeskuslääkärin vastaanotolle on varattava aika etukäteen. Vain erittäin kiireellisissä tapauksissa vastaanotolle voi mennä ilman ajanvarausta. Tavoitteena on, että ei kiireellisiin tutkimuksiin ja hoitoon terveyskeskukseen pääsisi kolmen päivän kuluessa. Terveyskeskukset päivystävät iltaisin ja viikonloppuisin; eivät kuitenkaan kaikki.

Terveyskeskuksesta saa myös hammaslääkärin palvelut, mutta varsinkaan suurimpien kaupunkien terveyskeskuksissa ei pystytä hoitamaan kaikkien aikuisten hampaita. Hakea Kelasta voi hakea korvausta yksityis-hammaslääkärin antamasta hoidosta.

Äitiysneuvolat

Terveyskeskuksissa on äitiys- ja lastenneuvoloita. Odottavan äidin ja tulevan vauvan terveydentilaa seurataan äitiysneuvolassa koko raskauden ajan. Neuvolaan kannattaa mennä ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä, koska se on ehtona äitiysavustuksen saamiselle. Vaihtoehtoisesti voi mennä myös yksityislääkärille, mutta lähes kaikki odottavat äidit Suomessa käyttävät neuvolan palveluja. Neuvola järjestää myös synnytys- ja perhevalmennusta odottaville äideille ja isille. Suurin osa tulevan vauvan isistä Suomessa osallistuu tähän valmennukseen.

Suomessa naiset synnyttävät tavallisesti sairaalassa. Suurin osa isistä on mukana synnytyksessä. Äitiysneuvolat järjestävät usein myös tutustumiskäyntejä tulevaan synnytyssairaalaan.

Äitiysneuvolan palvelut ovat käyttäjille ilmaisia.

Lastenneuvolat

Synnyttäneen äidin jälkitarkastus tehdään äitiysneuvolassa, mutta sen jälkeen lapsi ja perhe siirtyvät lastenneuvolan asiakkaiksi. Neuvolassa seurataan lapsen terveyttä ja kehitystä ja tuetaan vauvan saanutta perhettä monin tavoin. Neuvolassa lapsi saa myös Suomessa hyväksytyyn rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. Äiti tai isä tai molemmat yhdessä voivat viedä lapsen neuvolaan.

Lastenneuvolat järjestävät myös äideille ja isille ja koko perheillekin kursseja ja keskustelutilaisuuksia. Niihin osallistumalla perheet voivat tutustua vastaavassa elämäntilanteessa oleviin muihin perheisiin ja saada asiantuntija-apua lapsen terveyteen, kehitykseen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lastenneuvolan palvelut ovat käyttäjille ilmaisia.

Kouluterveydenhuolto

Kun lapsi menee kouluun, hän siirtyy lastenneuvolasta kouluterveydenhuollon asiakkaaksi. Kouluterveydenhoitaja on koulussa tavallisimmin parina päivänä viikossa, jolloin lapset voivat käydä hänen vastaanotollaan. Myös vanhemmat voivat ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan.

Neuvolassa aloitettua rokotusohjelmaa jatketaan koulussa. Kouluterveydenhoitaja tekee lapsille säännölliset terveystarkastukset, koululääkäri tarkastaa lapset harvemmin. Kouluterveydenhoitajalle tai koululääkärille kannattaa kertoa lapsen mahdollisista ongelmista, koska sitä kautta lapsi voidaan ohjata esimerkiksi psykologin tai puheterapeutin hoitoon. Koululaisten hampaat tarkastetaan säännöllisesti ja hoidetaan terveystarkastuksessa.

Kunnat järjestävät kouluterveydenhuoltoa peruskouluissa, ammatillisissa kouluissa ja lukioissa opiskeleville. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö vastaa korkeakoulu-opiskelijoiden terveydenhuollosta.

Kouluterveydenhuolto ja koululaisten hammashuolto on käyttäjille ilmaista.

Sairaanhoito

Tutkimuksiin ja hoitoon sairaalaan pääsee vain terveystarkastuslääkärin tai yksityislääkärin läheteellä. Hätätilanteissa lähetettä ei tarvita. Tavoitteena on, että tutkimuksiin sairaalan poliklinikalle pääsisi kolmen viikon kuluessa siitä, kun lääkärin lähete on tullut sairaalaan ja hoitoon kolmen tai viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu poliklinikalla. Usein jonotusajat ovat suositeltuja pidempiä.

Potilas maksaa sairaalahoidosta kohtuullisen vuorokausimaksun, johon sisältyvät tutkimukset, toimenpiteet, lääkkeet, hoito ja ateriat.

Yksityinen terveydenhuolto

Varsinkin suurimmilla paikkakunnilla on myös yksityislääkäreitä ja yksityishammaslääkäreitä. Suomessa on myös joitakin yksityissairaaloita. Yksityinen terveydenhoito on usein paljon kalliimpaa kuin terveystarkastusten tai julkisten sairaaloiden antama terveydenhoito.

Kela korvaa osan yksityislääkäreiden ja hammaslääkäreiden antaman hoidon hinnasta.

Lääkkeet

Lääkkeitä voi ostaa ainoastaan apteekeista. Kela korvaa osan lääkärin määräämien lääkkeiden hinnasta.

Potilaan oikeudet

Suomessa on voimassa laki potilaan oikeuksista. Lain keskeiset kohdat ovat:

- ❖ Potilaalla on oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun. Potilaan äidinkieli, kulttuuri ja henkilökohtaiset tarpeet otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon.
- ❖ Hoitoon tarvitaan potilaan suostumus.
- ❖ Potilaalle annetaan tiedot hänen terveydentilastaan ja hoidostaan: mitä hoitoon sisältyy, millaisia riskejä siihen liittyy ja mitä eri hoitovaihtoehtoja potilaalla on. Potilas voi myös kieltäytyä hoidosta kokonaan.
- ❖ Jonottamaan joutuvalle ilmoitetaan odottamisen syy ja sen arvioitu kesto.
- ❖ Lapsipotilaan oma mielipide on otettava huomioon silloin, kun lapsi on kyllin kehittynyt ilmaisemaan sen. Lääkäri tai muu ammattihenkilö arvioi lapsen kehittyneisyyden.
- ❖ Lapsen huoltajalla ei ole oikeutta kieltää hoitoa, jota tarvitaan alaikäisen henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.
- ❖ Hoitoon tyytymätön voi tehdä muistutuksen hoitolaitokselle tai kantelun terveydenhuoltoon valvovalle viranomaiselle, tavallisesti lääninhallitukselle.
- ❖ Hoitolaitoksella on oltava potilasta avustava potilasasiamies.

9. Vammaispalvelut

Suomessa pyritään siihen, että vammaiset voivat käydä koulua, opiskella, asua ja tehdä työtä tasavertaisina muiden joukossa. Kunta antaa vammaispalvelulain mukaisesti palveluja ja taloudellista tukea. Kuntoutukseen kuuluvat muun muassa apuvälineet ja sopeutumisvalmennus. Kuljetuspalvelut, tulkkipalvelut, asunnonmuutostyöt ja asumispalvelut ovat subjektiiviseen oikeuteen perustuvia palveluita. Lääkinnällinen kuntoutus järjestetään terveydenhuollon kautta.

Henkilökohtaista avustajapalvelua myönnetään harkinnanvaraisesti. Avustaja auttaa päivittäisissä askareissa, koulussa tai työssäkäynnissä.

Vammaisjärjestöt, sosiaalitoimistot ja sairaalat antavat lisätietoja vammaispalveluista ja kuntoutuksesta.

Kelan tuki vammaisille ja pitkäaikaissairaille

- **Erytyshoitoraha lapsen vanhemmille**
Äiti tai isä voi saada verollista erityishoitorahaa, jos hän osallistuu alle 16-vuotiaan lapsensa hoitoon esimerkiksi sairaalassa tai joissain tapauksissa kotona. Tätä tukea voidaan maksaa silloin, kun äiti tai isä ei pysty lapsen hoidon takia käymään töissä eikä näin saa palkkaa. Erytyshoitoraha määräytyy hoitajan tulojen mukaan ja sitä voidaan maksaa yleensä enintään 60 arkipäivältä vuodessa.
- **Sairaana tai vammaisen lapsen hoitotuki**
Kela maksaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen kotihoidon tukemiseksi erityistä hoitotukea. Tukea saa alle 16-vuotias, joka on hoidon tarpeessa vähintään puoli vuotta ja siitä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia.

Hoitotuen saamiseen eivät vaikuta perheen tulot ja tuki on verotonta

- **Vammaistuki**
Kelasta voi 16-64-vuotias henkilö saada sairauden tai vamman vuoksi vammais-ukea. Tukea maksetaan, kun toimintakyky vamman vuoksi on heikentynyt vähintään vuoden ajan. Tuki on verotonta. Ne vammaiset, jotka eivät voi tehdä työtä, voivat hakea Kelasta työkyvyttömyyseläkettä.
- **Kuntoutus**
Alle 65-vuotias vaikeavammaisen henkilö voi hakea Kelan järjestämää pitkäaikaista tai vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta. Kela voi maksaa ammatillisen kuntoutuksen. Myös vakuutusyhtiöt voivat maksaa kuntoutuksen. Kuntoutusrahaa voi hakea kuntoutukseen osallistumisen ajalta silloin, kun kuntoutuksen tarkoituksena on, että henkilö pysyy työssä tai palaa takaisin työhön. Rahaa maksetaan siltä ajalta, jolloin henkilö on estynyt tekemästä työtä.

10. Vanhusten palvelut

Suomessa vanhuksat asuvat harvoin aikuisten lastensa kanssa. Yleensä vanhuksat lävät omilla asunnoissaan, vanhuksilla tarkoitetuissa palveluasunnoissa ai vanhainkodeissa. Lasten ja lastenlasten apu ja läheisyys ovat vanhuksilla tärkeitä. Kun omaisten tuki ei riitä esimerkiksi työssäkäynnin takia, vanhuksat voivat saada ulkopuolista apua

Kotipalvelut

Kotonaan asuva vanhus voi tarvitessaan saada ulkopuolista, ammattimaista apua. Tavoitteena on, että vanhus voisi mahdollisimman pitkään asua omassa kodissaan Kunnan sosiaalipalvelutoimistosta vanhus voi pyytää kotipalveluja päivittäisiin askareisiin, joista hän ei selviä yksin Kotipalveluhenkilöstö auttaa hoidossa ja huolenpidossa, muun muassa kauppakäynneissä, ruuanlaitossa peseytymisessä ja siivoamisessa Asiakas maksaa palveluista tulojensa mukaan Vanhuksat voivat myös ostaa ateriapalveluja, jolloin edulliset lämpimät ateriat tuodaan sovittuna aikana kotiin Lisäksi monissa kunnissa on erityisiä vanhusten palvelukeskuksia, joissa vanhuksat voivat käysä syömässä sekä osallistua opinto- ja harrastustoimintaan.

Palveluasunnot ja vanhainkodit

Vanhuksilla, jotka eivät selviä yksin kotona, on olemassa palveluasuntoja. Asunnot ovat tavallisia vuokra-asuntoja tai tarkoitusta varten rakennettuja asuntoja, joissa avustavaa henkilökuntaa on saatavilla tarpeen mukaan. Vanhainkodeissa asuvat vanhuksat, jotka eivät pärjää ilman jatkuvaa hoitoa.

11. Miten sosiaaliturva rahoitetaan?

Sosiaaliturvan kustantavat veronmaksajat, jotka maksavat Suomessa veroa valtiolle ja asuinkunnalle tuloistaan ja omaisuudestaan. Veroin rahoitetaan sosiaaliturva ja julkiset palvelut. Veroja keräämällä yhteiskunta ylläpitää muun muassa tie- ja rautatieverkkoa ja julkista liikennettä.

Työnantajalle on aina työn alkaessa toimitettava verokortti, jonka saa paikkakunnan veroimistosta.

Työnantajan on aina vakuutettava työntekijä, onpa hän suomalainen tai maahanmuuttaja, nuorempi tai varttuneempi. Silloin työntekijä on ansiosidonnaisen eläke- ja sosiaaliturvan piirissä työttömyyden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalta. Palkan perusteella laskettava turva on yleensä parempi kuin Kelan maksama perusturva. Esimerkiksi työeläke kertyy työntekijän ja työnantajan maksamista eläkemaksuista. Käytännössä vakuutuksen hoitaa työnantaja, joka vähentää verojen lisäksi työntekijän osuuden suoraan palkasta. Eläketurvakeskuksesta voi maksutta tilata otteen omasta työsuhderekisteristä. Siinä näkyvät kaikki ne maksetut palkat, joiden perusteella työeläkettä tullaan maksamaan

12. Mistä saa apua ongelmatilanteissa?

Tärkeät puhelinnumerot

Pitäkää puhelinluettelo helposti saatavilla. Tärkeistä numeroista kannattaa tehdä lista puhelimen viereen.

Hätätilanne

Yleinen hätänumero 112. Yleinen hätänumero on käytössä koko Suomessa. Numeroon voi soittaa maksutta. Yleisestä hätänumerosta saa paikalle sairausauton, poliisin ja palokunnan.

Mielenterveys- ja kriisipalvelut

Jos uusi elämäntilanne ahdistaa tai perheen tai aviopuolison kanssa on vaikeuksia, ei kannata arkailla avun pyytämisessä. Ongelmat on aina helpompi hoitaa varhaisessa vaiheessa. Apua hakiessanne ette tarvitse mitään erityistä lähetettä, mutta varatkaa aika aina etukäteen. Aikaa varatessa pitää kertoa tulkintarpeesta.

Mielenterveystoimistot ja perheneuvolat

Mielenterveystoimistot antavat neuvoja ja järjestävät tutkimusta ja hoitoa mielen-terveyteen liittyvissä ongelmissa. Myös kuntien perheneuvoloista saa ilmaiseksi neuvontaa, tutkimuksia ja hoitoa. Apua löytyy ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lisätietoja:

SOS-keskus

Helsingissä toimii kriisikeskus. Se palvelee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia ja heidän perheitään mielenterveydellisissä ja sosiaalisissa ongelmissa. Palvelut ovat maksuttomia. Aika on varattava etukäteen.

SOS-keskus

Maistraatinportti 4 A, 4.krs

00240 Helsinki

puh. (09) 413 505 01 (päivystys arkisin klo 9-15)

telefax: (09) 4135 0570

www.mielenterveysseura.fi

Lounais-Suomen Mielenterveysseuran tukiasema

Tukiasema antaa Lounais-Suomen alueella asuville maahanmuuttajille ja heidän perheenjäsenilleen maksutonta tukea ja apua vaikeissa elämäntilanteissa.

Lounais-Suomen Mielenterveysseura ry.
Kriisikeskus, Turun tukiasema
Yliopistonkatu 24 a B 4, 6 krs
20100 Turku
puh. (02) 233 3442 (päivystys arkisin klo 10-15)
faksi (02) 273 8779

Kidutettujen kuntoutuskeskus

Kidutettujen kuntoutuskeskuksesta saavat apua kidutetuksi joutuneet pakolaiset ja heidän omaisensa. Myös turvapaikanhakija voi hakeutua keskuksen hoitoon. Kuntoutuskeskukseen voi varata ajan puhelimitse, kirjeellä tai käymällä keskuksessa. Myös sosiaalityöntekijää voi pyytää varaamaan ajan.

Mäkelänkatu 58-60, 4. krs.
00510 HELSINKI
Puh. (09) 7750 4584, arkisin klo 8.30-15.00
faksi (09) 260 0220
kitu@helsingindiakonissalaitos.fi

Turvakodit

Turvakodit antavat suojapaikan perheenjäsenille, jotka kotonaan joutuvat henkisen tai ruumiillisen väkivallan uhreiksi. Lähes kaikki asiakkaat ovat aiteja, mutta myös isät pääsevät turvakotiin. Lapset voi myös ottaa mukaan turvakotiin. Turvakoteja on kaikilla suurimmilla paikkakunnilla, pienemmissä kunnissa on erityisiä kriisiasuntoja.

Oman paikkakuntasi lähimmän turvakodin yhteystiedot saat kunnan sosiaalityöntekijältä. Häätapauksessa myös paikkakunnan poliisi auttaa turvakodin löytämisessä, jos sosiaalityötoimisto on kiinni.

A-klinikat

A-klinikalle voi mennä oman tai läheisen henkilön päihdeongelman vuoksi. Klinikalla hoidetaan alkoholi-, lääke- ja huume- sekä muita riippuvuusongelmia. Vastaanotolle voi hakeutua päihdekierteen katkaisemiseksi tai päihteiden käytöstä johtuvien kriisitilanteiden selvittämiseksi. Paikkakuntasi A-klinikan yhteystiedot saat kunnan sosiaalityötoimistosta.

Oikeusapu

Kunnalliset oikeusaputoimistot auttavat ja neuvovat oikeusasioissa. Toimistosta saa myös oikeusavustajan palveluita oikeudenkäyntiä varten. Palvelusta maksetaan henkilön varallisuuden mukaan. Vähävarainen henkilö voi saada ilmaisen avustajan oikeudenkäyntiin.

Vähemmistövaltuutetun toimisto

Vähemmistövaltuutettu seuraa ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien kehittymistä, tiedottaa maahanmuuttajia koskevasta lainsäädännöstä sekä neuvoo lähinnä ulkomaalaisten oikeusturvaan ja syrjintään liittyvissä kysymyksissä. Toimistoon voi soittaa ja kysyä neuvoa, tai siellä voi käydä henkilökohtaisesti. Varatkaa kuitenkin aina aika etukäteen.

Vähemmistövaltuutettu
Työministeriö
Mikonkatu 4, 6. krs
PL 34
00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin: +358 9 160 06 (vaihde)
Telefax: +358 9 160 47002

Pakolaisneuvonta

Pakolaisneuvonnan lakimiehet antavat ilmaiseksi oikeudellista apua ja neuvontaa turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomaalaisille. Pakolaisneuvonta avustaa ennen kaikkea turvapaikan hakemiseen liittyvissä asioita, mutta myös muissa ulkomaalaisen oikeudelliseen asemaan liittyvissä kysymyksissä voi pyytää neuvoja. Varatkaa aina aika tapaamisia varten.

Myös puhelimitse saa neuvontaa. Pakolaisneuvonnalla on toimistoja Helsingin lisäksi Vaasassa, Kouvolassa ja Oulussa. Keskustoimisto sijaitsee Helsingissä:

Pakolaisneuvonta ry
Varastokatu 12 B, 00580 Helsinki
puh. (09) 2519 000, fax (09) 2519 0020
sähköposti: pakneuv@kaapeli.fi
www.pakolaisneuvonta.fi

Yksityiset lakimiehet

Suomessa on lakimiehiä, joilla on erityistä osaamista maahanmuuttajien oikeudellisten ongelmien hoitamisessa. Yksityisten lakimiesten palvelut ovat yleensä aika kalliita, mutta joissakin tapauksissa yhteiskunta korvaa oikeudenkäyntikulut. Yksityisten lakimiesten yhteystiedot löytyvät puhelinluettelosta.

Lisätietoja: www.lakimiesliitto.fi

Kansainvälinen henkilöhaku

Suomen Punaisen Ristin (SPR) puoleen voi kääntyä, kun haluaa löytää kadonneen perheenjäsenen. Etsintä käynnistyy ottamalla yhteyttä SPR:n keskustoimistoon. Järjestö myös neuvoo turvapaikanhakijoita ja pakolaisia ja seuraa heidän oikeusturvansa toteutumista. Lisäksi SPR:n piirijärjestöillä on tukihenkilötoimintaa. Punaisen Ristin osastot ovat avoimia kaikille toiminnasta kiinnostuneille.

Suomen Punainen Risti
Tehtaankatu 1 a
00140 Helsinki
puh. (09) 129 31

Hyödyllisiä nettiosoitteita:

www.suomi.fi
<http://virtual.finland.fi>
www.eduskunta.fi
www.vn.fi
www.mol.fi
www.stm.fi

www.formin.fi
www.oph.fi
www.eurooppa-tiedotus.fi
www.kela.fi
<http://www.lib.hel.fi/mcl>
www.makupalat.fi

Edita Prima Oy

Esitteen ovat päivittäneet:

Pirkko Jyväkorpi, työministeriö
 Eeva-Liisa Niinioja, Kansaneläkelaitos
 Tämä julkaisu löytyy osoitteesta: www.mol.fi/migration/
 Julkaisija ja kustantaja:
 Työministeriö, Kansaneläkelaitos
 ISBN: 951-735-751-6
 5. uudistettu painos

Kuvitus: Nick Fredriksson

Graafinen suunnittelu ja painotyö Edita Prima Oy, Helsinki 2003
 asiakaspalvelu.prima@edita.fi
 puh. 020 450 011
 faksi 020 450 2470
 S u o m i
 EDITA Oyj
 PL 800, 00043 EDITA, vaihde 020 450 00
 Asiakaspalvelu
 puhelin 020 450 05, faksi 020 450 2380

Esitteen käännösversiot:

- suomi
- ruotsi
- viro
- englanti
- ranska
- venäjä
- persia
- kurdi
- arabia

Nettiversiot:

- www.mol.fi/migration
- serbokroaatti
- somali
- albania
- vietnam
- dari

TM 7.902